

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

УДК 339.9

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Леся Корольчук

Луцький національний технічний університет, Луцьк, Україна

Резюме. Досліджено теоретичний аспект екологізації економіки, як процесу, що супроводжує реалізацію концепції сталого розвитку, як сучасної парадигми глобального світоустрою. Досягнення цілей сталого розвитку є пріоритетом соціально-економічних стратегій розвинених країн і для України, яка вже довела свою приналежність до демократичного прогресивного світу, важливо забезпечити якісну трансформацію економіки відповідно до світових стандартів, поставивши її на екологічні рейки. Встановлено наявність взаємозв'язку між екологізацією економіки й сталим розвитком за допомогою методу аналізу існуючих визначень поняття «зелена економіка» серед міжнародних організацій, зарубіжних та вітчизняних дослідників для виявлення основних положень у них в контексті сталого розвитку; з'ясовано квінтесенцію поняття «зелена економіка» на основі виявлених спільних положень у групах за авторством дефініцій; визначено характер взаємозв'язку між поняттями «сталій розвиток» та «зелена економіка». За результатами проведеного дослідження дано визначення поняття «екологізації економіки», яке хоча і співпадає з поняттям «зелена економіка», проте означає процес, а не результат. В контексті забезпечення процесу екологізації економіки як способу досягнення сталого розвитку досліджено релевантний інструментарій, що може бути задіяний у даному процесі. На основі теоретичного та емпіричного підходів інструменти екологізації економіки розділено на три пакети у відповідності до трьох вимірів сталого розвитку та описано вміст усіх запропонованих пакетів: інструментів забезпечення економічного виміру сталого розвитку, інструментів забезпечення соціального виміру сталого розвитку та інструментів забезпечення екологічного виміру сталого розвитку. Піднято проблему необхідності адаптації процесу екологізації економіки України до умов війни. Запропоновано розширення діапазону сталого розвитку на ще один його вимір – мілітарний з орієнтацією на мілітарний декаплінг, як перспективний напрямок дослідження в найближчому майбутньому в контексті покращення безпекової ситуації у світі в гармонії з навколишнім середовищем.

Ключові слова: екологізація економіки, зелена економіка, сталій розвиток, економічне зростання, декаплінг, екоінновації, глобальна екологічна відповідальність, мілітарний декаплінг.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.03.098

Отримано 20.06.2022

UDC 339.9

GREENING OF ECONOMY IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTATION OF THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT CONCEPT: THEORETICAL ASPECT

Lesya Korolchuk

Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine

Summary. The article examines the theoretical aspect of greening the economy as a process that accompanies the implementation of the sustainable development concept, as a modern paradigm of the global world

order. Achieving the Sustainable Development Goals is a priority of socio-economic strategies of developed countries and for Ukraine, which has already proved its belonging to a progressive democratic world, it is important to ensure high-quality transformation of the economy in accordance with world standards. It is established the relationship between greening the economy and sustainable development using the method of analysis of existing definitions of «green economy» among international organizations, foreign and domestic researchers to identify the main points in their meanings in the context of sustainable development; the quintessence of the concept of «green economy» is clarified on the basis of identified common provisions in groups by authorship of definitions; the nature of the relationship between the concepts of «sustainable development» and «green economy» is determined. According to the results of the study, the definition of «greening the economy» is given, which, although it coincides with the concept of «green economy», but means a process, not a result. In the context of ensuring the process of greening the economy as a way to achieve sustainable development, relevant tools that can be used in this process have been studied. Based on theoretical and empirical approaches, the tools of greening the economy are divided into three packages according to the three dimensions of sustainable development and describe the content of all proposed packages: tools to ensure the economic dimension of sustainable development, tools to ensure the social dimension of sustainable development and tools to ensure the environmental dimension of sustainable development. The problem of the need to adapt the process of greening the economy of Ukraine to the conditions of war was raised. It is proposed to expand the range of sustainable development to another dimension – military with a focus on military decoupling, as a promising area of research in the near future in the context of improving the security situation in the world in harmony with the environment.

Key words: greening of the economy, green economy, sustainable development, economic growth, decoupling, eco-innovation, global environmental responsibility, military decoupling.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.03.098

Received 20.06.2022

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах сучасного світу, коли міжнародна спільнота стала на шлях сталого розвитку задля збереження нашої планети для наступних поколінь, питання екологізації економіки є на слуху урядовців, наукових кіл та звичайних громадян. Проте саме поняття екологізації економіки залишається недослідженим, не існує розробленого чіткого механізму забезпечення даного процесу. Сьогодні, коли Україна вкотре довела, що є частиною цивілізованого демократичного світу, дотримання нами вектора сталого розвитку долучає нас до глобальної концептуальної парадигми, як пріоритетної у розвинених країнах, що дасть можливість стати на рейки стрімкого економічного зростання та процвітання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, де розв'язувались завдання цієї проблеми, виділення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми, котрим присвячена стаття. Проблемам екологізації економіки та сталого розвитку присвячені праці таких вітчизняних вчених, як Старостіна А., Кравченко В., Патон Б., Кульчицький Я., Кульчицький Б., Панчишин С., таких зарубіжних науковців, як Е. Лойзеу, Л. Сайку, Р. Антікайнен, Н. Дроце, Б. Гансюргенс, Діяр С., Акпарова А., Токтабаєв А., Тютюнникова М., Адріан С. Ньютон, Кантарелло О., Занг, Менг Ху, Хуангзін Чен, Уенгзінуй Лі, Шуйгуанг Чента й ін. Також притягують увагу багатьох авторитетних міжнародних організацій, що значною мірою відображається у їхніх робочих звітах. Роботи перелічених вище вчених і звіти деяких міжнародних організацій ми досліджували на предмет визначення поняття «зелена економіка» та «сталий розвиток», що лягли в основу авторської дефініції поняття «екологізація економіки» та подальшого розроблення інструментарію забезпечення процесу екологізації економіки.

Мета статті – дослідження теоретичних основ процесу екологізації економіки в контексті реалізації концепції сталого розвитку.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети визначено такі наукові завдання: визначити суть поняття «екологізація економіки» та характер його взаємозв'язку зі сталим розвитком; дослідити релевантний інструментарій, що може бути залучений до процесу екологізації економіки; окреслити перспективи подальших

досліджень екологізації економіки держав на шляху до сталого розвитку в сучасних умовах.

Для вирішення поставлених завдань використано такі методи: аналізу та синтезу, індукції, емпіричного аналізу і порівняння, теоретичного дослідження.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. «Екологізація економіки», виходячи з самої етимології поняття, передбачає процес, у результаті якого економіка стає екологічно направленою, зеленою. Крім того, «екологізація» англійською мовою перекладається як «greening». Отже, можна стверджувати, що в основі дефініції цього поняття має лежати термін «зелена економіка», який не є новим, становить собою вагомий інтерес для зарубіжних та вітчизняних науковців вже тривалий час, а також активно використовується міжнародними організаціями.

Конференції ООН зі сталого розвитку (Ріо+20) зелена економіка була визнана інструментом досягнення сталого розвитку, його соціальної, економічної та екологічної складових. Також взаємозв'язок зеленої економіки й сталого розвитку можна прослідкувати й в існуючих визначеннях.

Для встановлення факту наявності взаємозв'язку та характеру такого взаємозв'язку між сталим розвитком та зеленою економікою слід розкрити спершу сутність поняття «сталий розвиток», найгучніше про яке було заявлено 1987 року у звіті Світової комісії з довкілля та розвитку (Комісія Брундтланд) «Наше спільне майбутнє», де сталий розвиток визначається як такий, що: «задовольняє потреби сьогодення, не завдаючи шкоди здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби» [1]. У свою чергу, Порядок денний зі сталого розвитку на період до 2030 року ООН «Перетворення нашого світу» від 2015 року наголошує на глобальній прихильності до досягнення сталого розвитку у трьох його вимірах – економічному, соціальному та екологічному – у збалансований та комплексний спосіб [2]. Суть поняття «сталий розвиток» ляже в основу нашого дослідження визначень поняття «зелена економіка» як об'єкт для порівняння.

Дослідження дефініцій поняття «зелена економіка» на предмет встановлення його взаємозв'язку з поняттям «сталий розвиток» пропонуємо здійснювати за допомогою методу аналізу існуючих визначень першого серед міжнародних організацій, зарубіжних та вітчизняних дослідників для виявлення основних положень у них в контексті сталого розвитку; методу синтезу – для формулювання спільних положень у групах за авторством дефініцій; методу індукції – для встановлення квінтесенції поняття «зелена економіка» на основі виявлених спільних положень у групах; метод емпіричного аналізу та порівняння – для з'ясування подібності понять «зелена економіка» та «сталий розвиток», а також характеру взаємозв'язку між ними. Хід та результати дослідження представлені у таблиці 1.

Порівнюючи створене у ході дослідження визначення поняття «зелена економіка» з поняттям «сталий розвиток», чітко прослідковується концептуальна спорідненість між ними та одновекторність, обидва направлені на задоволення потреб людини за умови збереження навколишнього середовища. В даному випадку постає питання характеру взаємозв'язку між ними: чи це синонімічні поняття, чи між ними є певна ієрархічна підпорядкованість. Для відповіді необхідно звернутися до тлумачення понять «розвиток» та «діяльність». Словник української мови визначає розвиток «як процес, у результаті якого відбувається зміна якості чого-небудь, перехід від одного якісного стану до іншого, вищого». В даному словнику знаходимо й визначення діяльності «як застосування своєї праці до чого-небудь». Виходячи зі сказаного вище і, в додаток, із інтуїтивної інтерпретації понять через їх лексичне значення, робимо висновок, що сталий розвиток – це бажана метаморфоза у функціонуванні світової економічної системи, а зелена економіка – це конкретні дії та зусилля, необхідні для намічених якісних та структурних змін. Отже, в даному випадку спостерігається певна

ієрархічна підпорядкованість між поняттями: сталий розвиток – це бажаний стан, а зелена економіка – спосіб забезпечення такого стану. Інакше кажучи, реалізація зеленої економіки країнами світу призведе до сталого розвитку світової економічної системи.

Таблиця 1. Визначення квінтесенції поняття «зелена економіка»

Table 1. Defining the quintessence of the concept of «green economy»

Автор	Дефініція поняття «зелена економіка»	Основні положення в контексті сталого розвитку
1	2	3
1. Визначення поняття «зелена економіка» міжнародними організаціями		
Програма ООН з навколишнього середовища (UNEP):	«економіка, яка призводить до покращення добробуту людей та соціальної справедливості, одночасно значно зменшуючи екологічні ризики та екологічний дефіцит»[3]	покращення добробуту людей та соціальної справедливості, зменшуючи екологічні ризики
Програма ООН з розвитку (UNDP):	«це економіка, в якій враховуються життєво важливі зв'язки між економікою, суспільством та навколишнім середовищем, відбувається трансформація виробничих процесів і моделей споживання, шляхом зменшення відходів, зниження рівня забруднення, ефективного використання ресурсів, матеріалів, енергії, що розширить можливості для диверсифікації економіки, гідної зайнятості, стійкої торгівлі, подолання бідності, забезпечення справедливості розподілу доходів» [4]	життєво важливі зв'язки між економікою, суспільством та навколишнім середовищем
Підсумковий документ Партнерства для впровадження зеленої економіки (PAGE)	«ключова рушійна сила у боротьбі зі зміною клімату, бідністю, забрудненням, націлена на забезпечення здоров'я людей та покращення життя нашої планети і її жителів у цілому» [5]	покращення життя нашої планети і її жителів
Міжнародна торгова палата (ICC):	«це така економіка, в якій економічне зростання та екологічна відповідальність працюють разом у взаємозміцнюючий спосіб, підтримуючи прогрес і суспільний розвиток» [6]	економічне зростання та екологічна відповідальність, підтримуючи прогрес і суспільний розвиток
Коаліція зеленої економіки (GEC):	«економічна система, яка підтримує процвітання для кожного в екологічних межах планети» [7]	процвітання для кожного в екологічних межах планети
Європейський банк реконструкції та розвитку:	«це ринкова економіка, в якій державні та приватні інвестиції направлені на мінімізацію впливу економічної діяльності на середовище, де ринкові збої усуваються за допомогою вдосконаленої політики та правових механізмів, спрямованих на систематичний облік природних ресурсів, задіяних у функціональних процесах економічних систем шляхом управління пов'язаними ризиками та стимулювання інновацій» [8]	мінімізація впливу економічної діяльності на середовище
Спільні положення	покращення добробуту, суспільний розвиток, екологічна відповідальність	
2. Визначення поняття «зелена економіка» зарубіжними вченими		
Е. Лойзеу, Л. Сайку, Р. Антікайнен, Н. Дроце, Б. Гансюргенс та ін.	«зелена економіка слугує «парасольковою» концепцією, що охоплює різні наслідки щодо забезпечення економічного зростання та добробуту в умовах необхідності ефективного використання ресурсів та врахування ризиків вичерпання їх природних запасів» [9]	забезпечення економічного зростання та добробуту в умовах ефективного використання ресурсів
Діяр С., Акпарова А., Токтабаєв А., Тютюнникова М.	«...економіка, в якій зростання добробуту населення та зайнятості забезпечується за рахунок забезпечення державних та соціальних інвестицій направлених на скорочення викидів і забруднення навколишнього середовища, стимулювання ефективного використання енергії і ресурсів, а також запобігання будь-якій шкоді біорізноманіттю та екосистемі» [10]	зростання добробуту населення за рахунок стимулювання ефективного використання енергії і ресурсів

Закінчення таблиці 1

1	2	3
Адріан С. Ньютон, Кантарелло О.	«дієвий спосіб вирішення поточних глобальних економічних та екологічних проблем, а також як механізм досягнення сталого розвитку на практиці»[11]	дієвий спосіб вирішення економічних та екологічних проблем, механізм досягнення сталого розвитку
Занг, Менг Ху, Хуангзін Чен, Уенгзінуй Лі, Шуйгуанг Чен Ліні:	«зелена економіка визнає, що довготермінове економічне зростання та розвиток залежать від ефективного та відповідального використання та збереження природних екосистем, щоб продовжувати надавати ресурси, послуги, навколишнє середовище та клімат, необхідні для нашого добробуту та економіки. Зелена економіка викидає якомога менше парникових газів, ефективно використовує ресурси та зменшує або усуває відходи; є соціально інклюзивною; бореться зі зміною клімату, адаптуючись до наявних і майбутніх наслідків; і ґрунтується на зеленому економічному зростанні» [12]	довготермінове економічне зростання та розвиток залежать від відповідального використання та збереження природних екосистем
Спільні положення	Зростання добробуту, ефективне використання ресурсів, економічне зростання	
3. Визначення поняття «зелена економіка» вітчизняними вченими		
Старостіна А. та Кравченко В.	«економічні відносини між суб'єктами господарської діяльності, які базуються на принципах захисту та збереження навколишнього середовища, впровадження новітніх енерго- й ресурсозберігаючих технологій та сприяють поліпшенню якості життя в межах існуючих екосистем» [13]	економічні відносини, які базуються на принципах збереження навколишнього середовища; сприяють поліпшенню якості життя
Патон Б.	«зелена економіка інтегрує в собі екологію людини та простору в одне системне ціле за допомогою економічних, зокрема ефективних ринкових механізмів, вирішуючи відповідне перспективне завдання сталого розвитку» [14]	інтегрує в собі екологію людини й простору в одне системне ціле, вирішуючи завдання сталого розвитку
Кульчицький Я., Кульчицький Б., Панчишин С.	«посилення екологічної спрямованості економічних систем у процесі їх трансформації, що виявляється у становленні сучасної економічної та екологічної свідомості й культури, екологічної відповідальності, утвердженні сучасних екологічних цінностей, формуванні відповідної нормативно-правової, інституційної бази, спрямованої на суспільний контроль за системою зв'язків «людина – економіка – екологія», застосуванні санкцій і стимулів щодо впливу економічної системи на стан екологічної рівноваги в умовах обмеженості природних ресурсів та загострення екологічної кризи глобального, регіонального і локального характеру» [15]	посилення екологічної спрямованості економічних систем; суспільний контроль за системою зв'язків «людина – економіка – екологія»
Спільні положення	Поліпшення якості життя, екологічна спрямованість економічних систем, сталий розвиток	
Квінтесенція поняття «зелена економіка»		
Зелена економіка – це економічна діяльність, направлена на забезпечення економічного зростання та суспільного розвитку за умов ефективного використання природних ресурсів та бережного ставлення до навколишнього середовища		

Зроблені висновки у результаті здійсненого дослідження дозволяють дати визначення поняття «екологізація економіки», яке співпадає із поняттям «зелена економіка», але в інтерпретації українською мовою має дещо недоконаний відтінок, відображаючи процес, а не результат.

Таким чином, під екологізацією економіки слід розуміти процес переорієнтації економічної діяльності на забезпечення економічного зростання та суспільного розвитку за умов ефективного використання природних ресурсів та бережного ставлення до навколишнього середовища. Інакше кажучи, екологізація економіки – це перетворення економіки держав на «зелену».

У контексті вивчення екологізації економіки як способу забезпечення сталого розвитку важливо дослідити релевантний інструментарій, що може бути залучене до даного процесу. Для досягнення сталого розвитку у трьох його вимірах необхідне гармонійне реформування як економічного, соціального, так і екологічного секторів. Теоретичне та емпіричне дослідження даної проблеми дають нам можливість розділити інструменти екологізації економіки на три пакети:

1. Інструменти забезпечення економічного виміру сталого розвитку, до яких пропонуємо відносити такі, що здатні забезпечити трансформацію виробництва на екологічно направлене, екологічно відповідальне виробництво:

- ринкове регулювання – розбудова відкритих конкурентних ринків, завдяки застосуванню механізмів яких, першій у конкурентній боротьбі надаватиметься компаніям, виробництво продукції яких є екологічно відповідальним, а, отже, – ресурсоефективним, безвідходним, з низькими затратами енергії, з контрольованим обсягом шкідливих викидів в атмосферу, а сама продукція не нестиме шкоди життю та здоров'ю людей і навколишньому середовищу, буде екологічно упакована та супроводжуватиметься відповідним маркуванням.

- економічне стимулювання – екологічно направлена податкова система та інвестиційна політика держави, що забезпечувала б преференційні умови для функціонування екологічно свідомих компаній.

- екологічна відповідальність компаній – система санкційних мір для екологічно недобросовісних компаній, направлена на перетворення бізнесу таких підприємств на економічно неефективний.

2. Інструменти забезпечення соціального виміру сталого розвитку, до яких відносимо такі, що забезпечать відповідальне споживання товарів та послуг населенням країн:

- цінова політика – заходи, спрямовані на формування екологічно еластичного попиту, коли на вибір покупця між екологічним та неекологічним товаром впливає значною мірою ціна, яка в разі завищується для продукції екологічно невідповідальних підприємств.

- екологічна освіта та обізнаність громадян – інтеграція екологічних знань в освітні програми закладів освіти різних рівнів, розвиток культу відповідального споживання та висвітлення вигод від екологізації економіки серед населення, що в результаті дозволить виховати спеціалістів з навиками екологічного менеджменту, виробництва та підприємництва, а також відповідальних споживачів.

- розбудова інфраструктури сортування відходів – забезпечення територіальних громад відповідними місцями та обладнанням для сортування сміття на місцях, а також пунктами прийому вже сортованих відходів за фінансову винагороду.

- «зелена» зайнятість – пошук нових ніш для працевлаштування населення в секторах зеленої економіки, як спосіб боротьби з безробіттям задля підвищення рівня життя громадян.

3. Інструменти забезпечення екологічного виміру сталого розвитку, до яких, на нашу думку, слід віднести такі, що сприятимуть декаплінгу економічного зростання від екологічної шкоди:

- розвиток та впровадження в усі сфери суспільно-економічного життя екоінновацій, як будь-яку форму інновацій, що спрямовані або мають своїм результатом значний та демонстрований прогрес у напрямі досягнення мети сталого розвитку шляхом зменшення впливу на навколишнє середовище, підвищення стійкості до екологічного навантаження або досягнення ефективнішого і відповідальнішого використання природних ресурсів [10].

- екологічні стандарти – нормування та регулювання усіх видів людської діяльності в частині їх взаємодії із навколишнім середовищем у напрямку до зниження впливу антропогенного фактора на екосистему.

- глобальна екологічна відповідальність – розширення існуючого арсеналу міжнародних правових інструментів регулювання міждержавних відносин у екологічній сфері, рейтингування країн світу за показниками сталого розвитку, підкріплене фінансовим та іншим стимулюванням, посилення ролі міжнародних організацій у вирішенні глобальних екологічних проблем тощо.

Вважаємо, що оперування всіма трьома пакетами інструментів екологізації економіки в процесі реалізації як коротко-, середньо-, так і довготермінових цілей стратегій соціально-економічного розвитку держави в найкоротшій перспективі призведе до трансформації її економіки на «зелену» та забезпечення сталого розвитку країни в майбутньому.

Висновки. Війна в Україні похитнула загальні уявлення про світоустрій, що склався після Другої світової війни, який передбачав глобалізацію економіки на засадах мирного співіснування держав на основі міжнародного права та координації міжнародними організаціями. Для глобального світу, який став на шлях сталого розвитку заради збереження нашої планети для наступних поколінь, сьогодні знову актуальності набуває новий старий виклик – забезпечення миру та безпеки. В умовах, коли міжнародні домовленості не є аргументом для безпеки, з'являється тенденція до нарощування збройного потенціалу держав, що, природно, потягне за собою негативні наслідки та додатковий тягар для навколишнього середовища. В такому разі постає необхідність розширення діапазону сталого розвитку на ще один вимір – мілітарний, до інструментів забезпечення якого слід віднести екоінноваційний розвиток сфери військового озброєння, спрямований на послаблення взаємозв'язку між нарощуванням збройного потенціалу та станом екосистеми, тобто орієнтований на мілітарний декаплінг. Вважаємо, що у світлі поточних подій та в результаті проходження точки незворотності запуску глобальних трансформаційних процесів у світовій політиці, в контексті забезпечення ефективної реалізації концепції сталого розвитку питання мілітарного декаплінгу заслуговує на подальші дослідження науковцями та практиками.

Для України, як держави, яка знаходиться на старті великої відбудови та якісного відновлення після перемоги над ворогом, що підсилить наші безпекові позиції та національну єдність, екологізація економіки має стати основою «економічного дива» та базовою сферою залучення іноземних інвестицій, що дозволить максимально швидко подолати деструктивні наслідки війни, забезпечити сталий розвиток та високу конкурентоспроможність української економіки.

Conclusions. The war in Ukraine shook the general perception of the post-World War II world order, which provided for the globalization of the economy on the basis of peaceful coexistence of states based on international law and coordination by international organizations. For the global world, which has embarked on the path of sustainable development for the preservation of our planet for future generations, today a new old challenge is gaining relevance – ensuring peace and security. In an environment where international agreements are not an argument for security, there is a tendency to increase the armed capabilities of states, which, of course, will entail negative consequences and additional burdens on the environment. In this case, there is a need to expand the range of sustainable development to another dimension – military, which should include eco-innovative development of military weapons, aimed at weakening the relationship between capacity building and the state of the ecosystem, that is focused on military decoupling. We believe that in the light of current events and as a result of the irreversible point of launching global transformation processes in world politics,

in the context of ensuring the effective implementation of the concept of sustainable development, military decoupling deserves further research by scholars and practitioners.

For Ukraine, as a country that is on the verge of great reconstruction and quality recovery after the victory over the enemy, which will strengthen our security position and national unity, greening the economy should be the basis of “economic miracle” and the basic sphere of attracting foreign investment, which will allow to overcome the destructive consequences of the war as quickly as possible, ensure sustainable development and high competitiveness of the Ukrainian economy.

Список використаної літератури

1. Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development. 1987. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>.
2. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. A/RES/70/1. United Nations. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>.
3. Green economy. UNEP. URL: <https://www.unep.org/pt-br/node/23750>.
4. Green economy in action: articles and excerpts that illustrate green economy and sustainable development efforts. UNDP, August 2012. URL: https://www.undp.org/publications/green-economy-action?utm_source=EN&utm_medium=GSR&utm_content=US_UNDP_PaidSearch_Brand_English&utm_campaign=CENTRAL&c_src=CENTRAL&c_src2=GSR&gclid=CjwKCAiAgbiQBhAHEiwAuQ6BkgUOfLR7-3yzJO4DKvpeOoGcrGIWPZd6hsYBX4rRTvLVJ7AqwPfr6BoCAFEQAvD_BwE.
5. Green industrial policy: concept, policies, country experiences. PAGE, 2017. URL: https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/22277/Green_industrial_policy.pdf?sequence=1&isAllowed.
6. International Chamber of Commerce. «10 Conditions for a Transition Toward a Green Economy». Document No. 213-18/7-8 December 2011. URL: <https://iccwbo.org/content/uploads/sites/3/2012/07/ICC-Ten-Conditions-for-a-transition-towards-a-Green-Economy-.pdf>.
7. The global transition to green and fair economies. The Global Green Economy Barometer 2020. URL: <https://www.greeneconomycoalition.org/assets/reports/GEC-Reports/1037-GEC-Barometer-Phase2-A4-V8j-WEB.pdf>.
8. Green economy transition approach 2021–2025. BDS20-082 (Final) 10 July 2020. Euroean Bank for Reconstruction and Development. URL: <https://www.ebrd.com/documents/comms-and-bis/get-2021-2025.pdf?blobnocache=true>.
9. Eleonore Loiseau, L. Saikku, R. Antikainen, N. Droste, B. Hansjurgens, et al. Green economy and related concepts: an overview. *Journal of Cleaner Production*, Elsevier, 2016, 139. P. 361–371. URL: <https://hal.inrae.fr/hal-02604567/document>. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.08.024>
10. Diyar, S., Akparova, A., Toktabayev, A., Tyutunnikova, M. Green Economy – Innovation Based Development of Kazakhstan. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 140, 2014. P. 695–699. URL: https://www.researchgate.net/publication/270846256_Green_Economy_-_Innovation-based_Development_of_Kazakhstan. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.497>
11. Adrian C. Newton, Elena Cantarello. *An Introduction to the Green Economy*. Science, Systems and Sustainability Published August 5, 2014 by Routledge. 382 p. URL: <https://www.routledge.com/An-Introduction-to-the-Green-Economy-Science-Systems-and-Sustainability/Newton-Cantarello/p/book/9780415711616>. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315884486>
12. Lin Zhang, Meng Xu, Huangxin Chen, Yuexinyi Li and Shuiguang Chen. Globalization, Green Economy and Environmental Challenges: State of the Art Review for Practical Implications. *Front. Environ. Sci.*, 15 March 2022. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fenvs.2022.870271/full>. DOI: <https://doi.org/10.3389/fenvs.2022.870271>
13. Старостіна А., Кравченко В. Сутність та практичне застосування методики конструювання категоріального апарату економічної науки (на прикладі понять «глобалізація» та «підприємницький ризик»). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2011. № 128. С. 5–10.
14. Патон Б. С. Національна парадигма сталого розвитку України. Київ.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України. 2012. 72 с.
15. Кульчицький Я. В., Кульчицький Б. В., Панчишин С. М. Екологізація економічних систем як визначальна домінанта парадигмальних змін в економічній теорії XXI століття. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2018. Т. 28, № 9 С. 16–20.

References

1. Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development. 1987. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>.
2. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. A/RES/70/1. United Nations. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>.
3. Green economy. UNEP. URL: <https://www.unep.org/pt-br/node/23750>.
4. Green economy in action: articles and excerpts that illustrate green economy and sustainable development efforts. UNDP, August 2012. URL: https://www.undp.org/publications/green-economy-action?utm_source=EN&utm_medium=GSR&utm_content=US_UNDP_PaidSearch_Brand_English&utm_campaign=CENTRAL&c_src=CENTRAL&c_src2=GSR&gclid=CjwKCAiAgbiQBhAHEiwAuQ6BkgUOfLR7-3yzJO4DKvpeOoGcrGIWPZd6hsYBX4rRTvLVJ7AqwPFR6BoCAFEQAvD_BwE.
5. Green industrial policy: concept, policies, country experiences. PAGE, 2017. URL: https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/22277/Green_industrial_policy.pdf?sequence=1&isAllowed.
6. International Chamber of Commerce. “10 Conditions for a Transition Toward a Green Economy”. Document No. 213-18/7 – 8 December 2011. URL: <https://iccwbo.org/content/uploads/sites/3/2012/07/ICC-Ten-Conditions-for-a-transition-towards-a-Green-Economy-.pdf>.
7. The global transition to green and fair economies. The Global Green Economy Barometer 2020. URL: <https://www.greeneconomycoalition.org/assets/reports/GEC-Reports/1037-GEC-Barometer-Phase2-A4-V8j-WEB.pdf>.
8. Green economy transition approach 2021–2025. BDS20-082 (Final) 10 July 2020. Eurorean Bank for Reconstruction and Development. URL: <https://www.ebrd.com/documents/comms-and-bis/get-20212025.pdf?blobnocache=true>.
9. Eleonore Loiseau, L. Saikku, R. Antikainen, N. Droste, B. Hansjurgens, et al. (2016) Green economy and related concepts: an overview. *Journal of Cleaner Production*, Elsevier, 2016, 139, p. 361–371. URL: <https://hal.inrae.fr/hal-02604567/document>. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.08.024>
10. Diyar, S., Akparova, A., Toktabayev, A., Tyutunnikova, M. (2014) Green Economy – Innovation Based Development of Kazakhstan. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 140, 2014. P. 695–699. URL: https://www.researchgate.net/publication/270846256_Green_Economy_-_Innovation-based_Development_of_Kazakhstan. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.497>
11. Adrian C. Newton, Elena Cantarello. (2014) An Introduction to the Green Economy. *Science, Systems and Sustainability* Published August 5, 2014 by Routledge. P. 382. URL: <https://www.routledge.com/An-Introduction-to-the-Green-Economy-Science-Systems-and-Sustainability/Newton-Cantarello/p/book/9780415711616>. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315884486>
12. Lin Zhang, Meng Xu, Huangxin Chen, Yuexinyi Li and Shuiguang Chen. (2022) Globalization, Green Economy and Environmental Challenges: State of the Art Review for Practical Implications. *Front. Environ. Sci.*, 15 March 2022. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fenvs.2022.870271/full>. DOI: <https://doi.org/10.3389/fenvs.2022.870271>
13. Starostina A., Kravchenko V. (2011) Sutnist ta praktychne zastosuvannja metodyky konsrujuvannja kategorialnogo aparatu ekonomichnoi nauky (na prykladi ponjat “globalizacia” ta “pidpryjemnycky ryzyk”). [The essence and practical application of the methodology of constructing the categorical apparatus of economic science (on the example of the concepts of “globalization” and “entrepreneurial risk”).] *Visnyk Kyivskogo nacionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka*. No. 128. P. 5–10.
14. Paton B. (2012) Nacionalna paradygma stalogo rozvytku Ukrainy. [National paradigm of sustainable development of Ukraine]. Kyiv: dergavna ustanova “Instytut ekonomiky pryrodokorystuvannja ta stalogo rozvytku NANU”. 72 p.
15. Kulchycky Ja., Kulchycky B., Panchyshyn S. (2018) Ekologizacia ekonomichnyh system jak vyznachalna dominant paradugmalnyh zmin v ekonomichnij teorii XXI stolittja. [Greening of economic systems as a defining dominant of paradigmatic changes in the economic theory of the XXI century]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. P. 28. No. 9. P. 16–20.